

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Fraudebestrijding: vragen staat vrij!

Harten-de Heer, W. van

Citation

Harten-de Heer, W. van. (1992). Fraudebestrijding: vragen staat vrij!. *Bestuurskundige Berichten*, 7(4), 9-11.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233613>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233613>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Sommigen vinden het een schandaal dat mensen met AIDS op hun sterfbed nog via vriendjes aan heroïne moeten komen. Deze mensen moeten toch zeker gratis heroïne krijgen? Nee, dus! Want als "besmet zijn" een criterium wordt, dan spuiten verslaafden zich graag seropositief om maar heroïne te krijgen.

Een veel beter plan zou kunnen zijn alle harddrugs te legaliseren. Op deze manier wordt de handel uit de criminaliteit gehaald. Het scheelt de overheid nog een boel geld ook. Drugs in Nederland zijn duur en slecht van kwaliteit. De straathandel is daar de oorzaak van. Legalisering van harddrugs zorgt voor betere drugs en daardoor hoeven junkies niet meer zo veel gebruik te maken van medische voorzieningen. Bovendien hoeft de politie niet meer op junkies te jagen en kan zich zo op andere zaken richten. Onzin!! Het is toch te gek voor woorden als we terwille van het geld zouden overgaan tot legalisering.

Het legaliseren van "het frisse neusje" en het roken van de "vredepijp" is een slechte zaak. Stel je voor dat er in plaats van reclame voor rookartikelen, reclame voor heroïne of cocaïne wordt gemaakt. "Wordt geen kneusje, neem een heerlijk fris neusje". Daarna een reclamespot van een begrafenisonderneming en we weten precies waar we aan toe zijn. Door harddrugs in de illegale sfeer te houden weerhoud je veel mensen om er gebruik van te maken. Door legalisering nodig je veel mensen uit om het eens uit te proberen. En zo begint de ellende nu juist. Ook Adam kon de verleiding niet weerstaan.

Velen stippen het voorbeeld van de hasj, die vrij beschikbaar is, aan. Er zouden niet veel problematische gevallen bij gekomen zijn sinds de hasjhandel vrij is. Wat is niet veel? Een paar gevallen is al te veel. Er is ook nog altijd een duidelijk verschil aan te wijzen tussen hasj en heroïne of cocaïne. De één is

een softdrug, de ander een harddrug. Met andere woorden: van de tweede ga je eerder dood dan de eerste. En als je overgaat tot legalisering van de harddrug, hoe moet het dan verder als er een nieuwe nog hardere op de markt komt? Laten we deze dan ook maar legaliseren, want het brengt zo'n criminaliteit met zich mee.

Bovendien bestaat het gevaar dat de coffeeshops, waar de drugs zouden worden verstrekt, centra worden van maatschappelijke overlast. Perron 0 is hier een goed voorbeeld van. De verslaafden opvang (perron 0) bij het Centraal Station van Rotterdam ontwikkelde zich, als gedoogzone, tot een trekpleister voor

mensen met sociaal afwijkend destructief gedrag. De gedoogzone trekt alleen steeds meer dealers (met nog zwaardere drugs), helters en allerlei randcriminelen aan, onder wie een

fors aantal psychisch gestoorden. Dit alles zorgt er alleen maar voor dat de criminaliteit en de overlast toenemen.

Legaliseren of selectief verstrekken van harddrugs is ethisch, sociaal en maatschappelijk onverantwoord. Harddrugs zijn geen toverballen die verkrijgbaar zijn in de winkels, ook al gaat het flink spoken in je hoofd na gebruik ervan. De overheid kan haar beeld op dit terrein nog wat scherper stellen. "Big Brother is still watching you and will be watching you forever". Het selectief verstrekken of het legaliseren van harddrugs is zeer slecht of zoals Orwell in zijn boek "1984" zou zeggen "doubleplusungood". 88

Door legalisering nodig je veel mensen uit het ook eens te proberen

Fraudebestrijding: vragen staat vrij!

Willy van Harten-de Heer

Wat was er het eerst: de calculerende burger óf de wantrouwende overheid? Dit is de bekende vraag van de kip en het ei. Wat het antwoord ook moge zijn, het resultaat is in ieder geval een steeds gedetailleerdere regelgeving en een steeds strenger wordende controle door de overheid. Hoe kun je door Big Brother worden betrapt op bijstandsfraude? Wat weet de Gemeentelijke Sociale Dienst allemaal van je? En wat doen ze met die informatie? Om onder meer deze vragen te beantwoorden ben ik op bezoek gegaan bij de heer Van der Vlucht en mevrouw Hoekstra van de Gemeentelijke Sociale Dienst te Leiden. De heer Van der Vlucht is manager van de facilitaire unit A. Deze unit bestaat uit de afdelingen sociale recherche, verhaal en juridische, materiële en algemene zaken. Mevrouw Hoekstra is voorlichtster van de sociale dienst.

Fraude-onderzoek

Het terugdringen van onterecht ontvangen van een bijstandsuitkering door de calculerende burger is een van de speerpunten van het overheidsbeleid. Je kunt spreken van twee verschillende soorten fraude-onderzoek:

1 het reguliere bijstandsonderzoek:

Bijstandsmaatschappelijk werkers van de Gemeentelijke Sociale Dienst (G.S.D.) stellen een regulier onderzoek in bij de aanvraag en de behandeling van het recht op uitkering. Eén keer per acht maanden wordt er een routine-controle gehouden door de bijstandsmaatschappelijk-werker. Men controleert dan of er in de gegevens die van belang zijn voor het recht op uitkering wijzigingen hebben plaatsgevonden.

2 het bijzondere onderzoek:

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door sociaal-rechercheurs wanneer er een gegronde vermoeden is dat een bepaalde cliënt frauduleus handelt. De sociaal-rechercheurs mogen niet zelfstandig besluiten een onderzoek in te stellen. Er dient een concrete aanleiding te zijn voor het vermoeden dat een cliënt fraudeert. De aanzet tot dit onderzoek wordt gegeven door bijstandsmaatschappelijk werkers of externe bronnen. Concrete aanleiding tot het instellen van een bijzonder onderzoek zijn vaak combinaties van factoren zoals het rijden in een

dure auto, in werkkleding bij de sociale dienst komen, een kind of huisgenoot die de telefoon opneemt met de mededeling dat de betreffende persoon op zijn/haar werk is. Eén incident leidt zelden tot het instellen van nader onderzoek. Wanneer de aanleiding een externe bron is dient de leiding van de G.S.D. haar fiat te geven voor de instelling van een onderzoek. Anonieme klikbrieven verdwijnen in ieder geval in de prullenbak. Wanneer er een vermoeden bestaat dat een cliënt fraudeert, wordt de betrokkene eerst met deze vermoedens geconfronteerd. Reageert de cliënt niet naar tevredenheid, dan wordt een bijzonder onderzoek ingesteld.

Nieuwe ontwikkelingen

Naast het reguliere onderzoek zijn er ontwikkelingen gaande in de richting van stelselmatische periodieke controles, bijvoorbeeld door koppeling van de informatie uit de bestanden van de Belastingdienst en de Gemeentelijke Sociale Dienst. Recentelijk is er nieuwe wetgeving tot stand gekomen omtrent het sociaal-fiscaal nummer. In de Algemene Bijstandswet is een artikel opgenomen dat allerlei instanties zoals de Belastingdienst en het Ziekenfonds verplicht aan Burgemeester en Wethouders opgave te doen en inlichtingen te verstrekken die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de Bijstandswet (artikel 84e nieuw A.B.W.). Allerlei uitvoeringsorganisaties op het terrein van de sociale zekerheid zijn verplicht het sofi-nummer in hun administratie op te nemen. De gegevens van deze organisaties kunnen hierdoor gemakkelijk aan elkaar gekoppeld worden. De nieuwe sofi-wetgeving verplicht tevens een aantal (limitatief in de wet opgesomde) instanties informatie te verstrekken die nodig is voor het uitvoeren van een aantal wetten waaronder ook de A.B.W. Omgekeerd is de G.S.D. verplicht informatie te verschaffen aan bedrijfsverenigingen die zij nodig hebben voor de uitvoering van verschillende wetten. Voor het verstrekken of opvragen van informatie op basis van de sofi-wetgeving (artikel 84e A.B.W.) is géén toestemming van de cliënt vereist. De cliënt hoeft ook niet tevoren geïnformeerd te worden over de uit te voeren controles door de verschillende instanties. Wel heeft hij inzage-recht in zijn dossier, waarin vermeld staat welke instanties informatie aan de G.S.D. hebben opgevraagd en bij welke instanties de G.S.D. informatie heeft opgevraagd. Volgens artikel 84d van de Algemene Bijstandswet is echter iedereen verplicht desgevraagd aan Burgemeester en Wethouders kosteloos opgave en inlichtingen te verstrekken omtrent feitelijke omstandigheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de Algemene Bijstandswet. Wanneer op grond van deze algemene regeling informatie wordt opgevraagd, moet de cliënt hiervan wel op de

hoogte worden gesteld, maar er hoeft geen toestemming van de betrokkene gevraagd te worden. B&W kunnen bijvoorbeeld aan een vermoedelijke werkgever van een cliënt een loonopgave sturen met de vraag of de betreffende cliënt in zijn bedrijf werkzaam is en wat hij verdient. De werkgever is dan verplicht deze informatie aan B&W te verschaffen.

Informatieverzameling

De Gemeentelijke Sociale Dienst achterhaalt alleen die informatie die door de cliënt verzwegen is en die relevant is voor de vaststelling van het recht op en de hoogte van de uitkering. Er wordt door de G.S.D. wel informatie bewaard, maar niet-relevante informatie wordt vernietigd. Op basis van de Wet Persoonsregistratie kunnen cliënten de G.S.D. vragen:

- welke gegevens zijn vastgelegd;
- fouten in de vastgelegde gegevens te corrigeren;
- aan te geven wie in het afgelopen jaar over de betrokkene informatie is verstrekt.

Terugvordering en sanctie

Terugvordering van teveel uitbetaalde bijstand en sanctie op fraude zijn twee los van elkaar staande zaken. Een sanctie is gebaseerd op het strafrecht, er kan valsheid in geschrifte zijn gepleegd door neveninkomsten niet te vermelden. Er zijn landelijke richtlijnen over sociale zekerheidsfraude die bepalen wanneer er aangifte gedaan moet worden. De grens waarboven strafrechtelijke aangifte gedaan moet worden, ligt officieel bij bedragen boven de f1200,-. Door de uitbreiding van de koppelingsmogelijkheden tussen verschillende bestanden kunnen steeds meer bijzondere onderzoeken ingesteld worden. Dit heeft tot gevolg dat de hoeveelheid strafrechtelijke aangiften groeit, waardoor de rechtsgang verstopt raakt. De aangiftengrens dient volgens dhr. Van der Vlugt verhoogd te worden tot fraudebedragen boven bijvoorbeeld vijfduizend gulden. Desondanks is hij van mening dat het even belangrijk is een incorrecte situatie te corrigeren en het bedrag

dat ten onrechte is uitgekeerd terug te vorderen, als de frauderende strafrechtelijk te vervolgen.

Het fraude-onderzoekbeleid van de gemeente Leiden

Volgens de richtlijnen van het ministerie van Sociale Zaken mag de gemeente Leiden zes sociaal-rechercheurs in dienst nemen. De gemeente ontvangt van het rijk derhalve financiële middelen voor dit aantal rechercheurs. Leiden heeft echter besloten niet alleen in repressief opzicht fraude te bestrijden (fraude-onderzoek), maar ook geld en mankracht te investeren in fraudepreventie. De stad heeft dan ook slechts drie sociaal-rechercheurs in dienst. De rijksoverheid laat de gemeente geheel vrij in haar besluit omtrent de besteding van dit budget.

Fraude-preventie

Momenteel wordt fraude naar aanleiding van informatie van de Belastingdienst, in de regel na ongeveer drie jaar ontdekt. Men is bijvoorbeeld nu bezig met de afronding van de controle over de jaren 1989 en 1990. De Gemeentelijke Sociale Dienst streeft ernaar zo vroeg-

tijdig mogelijk informatie uit te wisselen met de Belastingdienst. Door in een vroeg stadium (bijvoorbeeld bij de behandeling van de aanvraag of bij de reguliere controle) informatie te koppelen, kunnen bijstandsmatenschappelijk werkers fraude al in een vrij vroeg stadium ontdekken. Hierdoor kunnen naast de omvang ook de gevolgen van de fraude beperkt blijven. De behoefte aan bijzonder (sociaal-recherche) onderzoek, strafrechtelijke vervolging en veroordeling zal daardoor afnemen. Het beperkt houden van fraude is een taak van de bijstandsmatenschappelijk werkers en een fraudepreventie-medewerker. Laatstgenoemde is met ingang van 1 januari 1992 in Leiden aangesteld.

Fraudepreventie omvat ook schuldhulpverlening. Door bijvoorbeeld schuldsanering kunnen mensen uit uitzichtloze situaties worden gehaald. De samenwerking van de bijstandsmatenschappelijk werkers en fraudepreventie-medewerker met betrekking tot de fraudepreventie verloopt tot nog toe goed. Na ongeveer een jaar zal de samenwerking geëvalueerd worden. **BB**

Big Brother in het onderwijs

Jantien van 't Hof

Ieder kind van vijf jaar gaat in ons land naar school. Hij moet er blijven tot zijn zestiende, daarna geldt een gedeeltelijke leerplicht. Behalve dat de kinderen tijdens deze periode leren lezen, schrijven en rekenen, heeft de school ook op andere manieren invloed op het kind. Is het onderwijs een "Big Brother", die ons in de gaten houdt zonder dat we het willen en vaak ook zonder dat we het weten? We nemen een duik in de sociologie.

Heel interessant zijn wat dit betreft de ideeën van Emile Durkheim. Hij ziet onderwijs als een instrument van de samenleving om zichzelf in stand te houden. De kinderen worden aangepast aan de maatschappelijke behoeften, de bestaande maatschappelijke structuur gelegitimeerd en de saamhorigheid binnen de

bevolking bevorderd. Uiteraard worden de nodige normen en waarden overgedragen. Er zijn ook andere sociologen die over het onderwerp iets te zeggen hebben, bijvoorbeeld Mannheim en Dewey. Mannheim onderschrijft de visie van Durkheim, maar stelt daarnaast dat onderwijs ook een positieve